

CONTENTIOUS REGULATORY

Tolv centrala myndigheters tillsyns- och sanktionsaktivitet – en överblick

Idag finns en mängd olika regleringar som verksamhetsutövare behöver förhålla sig till. Finansmarknaden, hälso- och sjukvården, livsmedels-, spel- och energibranscherna är exempel på områden som står under särskild tillsyn. Om en tillsynsmyndighet anser att det finns brister i regelefterlevnaden, kan det leda till ingripande och beslut om sanktioner. Det kan handla om förelägganden, förbud, vite, påförande av administrativa sanktionsavgifter eller återkallande av verksamhetstillstånd.

Denna publikation ger en lättillgänglig överblick över tolv olika tillsynsmyndigheters tillsynsaktivitet under 2023 och det första halvåret av 2024. Vilka ingripanden mot verksamheter gjordes och hur vanligt förekommande var de olika typerna av ingripanden? Vad har de olika tillsynsmyndigheterna fokuserat mest på i sin tillsyn?

Publikationen ger sammanställd information om respektive myndighets ingripanden och sanktioner under den undersökta tidsperioden. Vår förhoppning är att publikationen på sikt ska bidra till att skönja trender inom Contentios Regulatory-området i Sverige.

*Informationen i dokumentet är allmänt hållen och varken kan eller ska ersätta juridiskrådgivning i det enskilda fallet.
De allmänna villkor som gäller för våra tjänster är tillgängliga på vinge.se.*

The information contained in this document is of a general nature and neither can nor should be construed as a substitute for legal advice in relation to an individual matter. The General Terms and Conditions applicable to our services are available at vinge.se.

Introduktion

Många verksamhetsutövare, utöver de som bedriver tillståndspliktig verksamhet, har idag att förhålla sig till olika typer av regleringar. Att verksamhetsutövarna följer tillämpliga regler granskas i sin tur av olika typer av tillsynsorgan, ofta myndigheter, som kan ha tillsynsuppdraget som en större eller mindre del av sin verksamhet. Finansmarknaden, hälso- och sjukvården, livsmedels-, spel- och energibranscherna är några exempel på områden som står under särskild tillsyn. De flesta verksamhetsutövare står även under allmän tillsyn vad gäller skatt, personuppgiftsbehandling och konkurrensregler.

Om en tillsynsmyndighet anser att brister finns i regelefterlevnaden, kan det bli aktuellt med ett ingripande och beslut om sanktioner. Det kan exempelvis handla om förelägganden och förbud, ibland i kombination med vite, påförande av administrativa sanktionsavgifter eller återkallande av verksamhetstillstånd.

Vinge har tagit fram denna publikation i syfte att ge en överblick över tolv centrala tillsynsmyndigheters tillsynsaktivitet under perioden 1 januari år 2023 till 30 juni år 2024. Dessa myndigheter är: Arbetsmiljöverket (AMV), Finansinspektionen (FI), Inspektionen för vård och omsorg (IVO), Integritetsskyddsmyndigheten (IMY), Konkurrensverket (KKV), Konsumentverket, Livsmedelsverket, Läkemedelsverket, Post- och telestyrelsen (PTS), Skatteverket, Spelinspektionen och Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket (TLV).

Sammanställningen innehåller information om beslut omingripande riktade mot verksamheter, vilka främst bedrivs av företag men även av bl.a. myndigheter, stiftelser och organisationer. Sammanställningen innehåller inte beslut riktade mot fysiska personer.

I sammanställningen ges övergripande information om respektive myndighets tillsynsuppdrag, sanktionsbefogenheter och beslut om ingripande som fattats under den undersökta tidsperioden.¹ Sammanställningen ger en lättillgänglig samlad överblick över tillsynsmyndigheternas tillsynsaktivitet, vad som varit i fokus hos respektive myndighet samt vilka typer av ingripanden som de undersökta myndigheterna har beslutat om under den aktuella tidsperioden, liksom frekvensen av olika typer av ingripanden.

¹ Uppgifterna som ligger till grund för sammanställningen har inhämtats genom kontakt med respektive myndighet. Vinge har i kontakten med respektive myndighet begärt statistik avseende samtliga beslut om sanktioner riktade mot juridiska personer.

Förkortningar

AML	Arbetsmiljölagen (1977:1160)
Arbetsmiljöförordningen	Arbetsmiljöförordning (1977:1166)
Brottsdatalogen	Brottsdatalog (2018:1177)
Dataskyddsförordningen	Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning)
Kamerabevakningslagen	Kamerabevakningslag (2018:1200)
Kemikalierregistreringsförordningen	Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1907/2006 av den 18 december 2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach), inrättande av en europeisk kemikaliemyndighet, ändring av direktiv 1999/45/EG och upphävande av rådets förordning (EEG) nr 793/93 och kommissionens förordning (EG) nr 1488/94 samt rådets direktiv 76/769/EEG och kommissionens direktiv 91/155/EEG, 93/67/EEG, 93/105/EG och 2000/21/EG
KL	Konkurrenslagen (2008:579)
Lag om läkemedelsförmåner m.m.	Lag (2002:160) om läkemedelsförmåner m.m.
LB	Lag (2010:751) om betaltjänster
LBF	Lag (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse
LEK	Lag (2022:482) om elektronisk kommunikation
Livsmedelsförordningen	Livsmedelsförordning (2006:813)
Livsmedelslagen	Livsmedelslag (2006:804)
LOH	Lag (2021:579) om förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter
LOU	Lag (2016:1145) om offentlig upphandling

VINGE

LSS	Lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionsnedsatta
LT	Lag (2019:742) om tjänstepensionsföretag
LUF	Lag (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna
LUK	Lag (2016:1147) om upphandling av koncessioner
LV	Lag (2007:528) om värdepappersmarknaden
LVA	Lag (1996:1006) om valutaväxling och annan finansiell verksamhet
LVB	Lag (2016:1024) om verksamhet med bostadskrediter
LVK	Lag (2014:275) om viss verksamhet med konsumentkrediter
Läkemedelsförordningen	Läkemedelsförordningen (2015:458)
Läkemedelslagen	Läkemedelslag (2015:315)
Patientsäkerhetslagen	Patientsäkerhetslag (2010:659)
PSL	Produktsäkerhetslag (2004:451)
SFL	Skatteförfarandelag (2011:1244)
SoL	Socialtjänstlag (2001:453)
Spellagen	Spellag (2018:1138)
Säkerhetsskyddslagen	Säkerhetsskyddslag (2018:585)

Arbetsmiljöverket (AMV)

AMV:s tillsynsuppdrag

AMV är en statlig myndighet som ansvarar för att arbetsgivare, inom såväl offentlig som privat sektor, följer lagar och andra regler om arbetsmiljö, arbetstider och utstationering.

AMV utövar huvudsakligen tillsyn med stöd av AML. Enligt 1 kap. 2 § AML gäller lagen varje verksamhet i vilken arbetstagare utför arbete för en arbetsgivares räkning. Enligt AMV planeras tillsynen med utgångspunkt i analyser av arbetsmiljörisker, och risker för att aktörer medvetet bryter mot regelverken.²

AMV:s befogenheter att ingripa

AMV kan besluta om föreläggande, förbud och sanktionsavgift.

AMV får besluta om de förelägganden eller förbud som behövs för att tillse efterlevnaden av AML, föreskrifter som meddelats med stöd av AML och de bestämmelser i kemikalierregistreringsförordningen som omfattas av AMV:s tillsynsansvar.³ Ett beslut om föreläggande eller förbud kan förenas med vite.

AMV får meddela föreskrifter om att en sanktionsavgift ska tas ut för det fall en överträdelse har skett av någon av de föreskrifter som meddelats med stöd av 4 kap. AML.⁴ Avgiften ska tas ut även om överträdelsen inte skett uppsåtligt eller av oaktsamhet och avgiften ska bestämmas till lägst 1 000 och högst en miljon kronor.⁵ AMV prövar frågor om sanktionsavgifter genom avgiftsföreläggande.⁶ Avgiftsföreläggande innebär att den som bedöms vara ansvarig för en överträdelse föreläggs att godkänna avgiften omedelbart eller inom viss tid. Om avgiftsföreläggandet inte har godkänts inom utsatt tid, får AMV ansöka hos förvaltningsrätten om att sanktionsavgift ska tas ut. Ett exempel på föreskrifter som utfärdats av AMV med stöd av det aktuella delegerandet är AFS 1999:3 om byggnads- och anläggningsarbete. Föreskriften är tillämplig vid planering och utförande av byggnads- eller anläggningsarbete och riktar sig till alla som enligt AML kan ha ett ansvar för de frågor som regleras, exempelvis arbetsgivare, de som hyr in arbetskraft och byggherrar.⁷

AMV:s tillsynsaktivitet

Under det första halvåret av 2024 har AMV fattat 1 776 beslut om ingripande enligt de bestämmelser vi undersökt. Under hela år 2023 har AMV fattat 3 087 beslut om ingripande enligt de bestämmelser vi undersökt.

² AMV Årsredovisning år 2023 s. 12.

³ 7 kap. 7 § AML.

⁴ 8 kap. 5 § AML och 18 § Arbetsmiljöförordningen.

⁵ 8 kap. 5 § AML.

⁶ AML 8 kap. 6 a §.

⁷ Se AFS 1993:3 s. 30.

VINGE

Enligt AMV var de branscher som AMV inspekterade mest under år 2023 byggverksamhet, handel och tillverkning. Det var även företag inom dessa tre branscher som fick flest avgiftsförelägganden, vilket i huvudsak berodde på att AMV hade funnit att fallskydd vid byggnads- och anläggningsarbete saknades, att trycksatta anordningar var obesiktade samt att lyftanordningar var obesiktade.⁸

I tabellen nedan har vi sammanställt antalet beslut om ingripanden som AMV fattat under den undersökta tidsperioden, liksom vilken typ av ingripande det rör sig om. Den mest frekvent förekommande typ av ingripande var avgiftsföreläggande (43% av alla beslut). Andra relativt frekventa typer av ingripanden var föreläggande med vite och ansökan om påförande av sanktionsavgifter.

Som framgår av tabellen förenade AMV typiskt sett förbud och föreläggande med vite. Det är endast i enstaka fall som beslut om föreläggande och förbud fattades utan att AMV också beslutat om vite.

Avgiftsföreläggande blir aktuellt om AMV konstaterar överträdelser av vissa av sina föreskrifter. Under den undersökta tidsperioden var beslut om slutligt omedelbart förbud enligt 7 kap. 7 § och 9 kap. 5 § AML den näst mest frekvent förekommande typen av ingripande (38% av alla beslut om ingripanden).⁹

Typ av ingripande	2023-01-01 – 2023-06-30	2023-07-01 – 2023-12-31	2024-01-01 – 2024-06-31
Förbud med vite enligt 7 kap. 7 § AML	164	115	86
Förbud utan vite enligt 7 kap. 7 § AML	1	1	2
Föreläggande med vite enligt 7 kap. 7 § AML	201	154	155
Föreläggande utan vite enligt 7 kap. 7 § AML	1	1	0
Slutligt omedelbart förbud enligt 7 kap. 7 § och 9 kap. 5 § AML	551	560	749
Tillfälligt omedelbart förbud enligt 7 kap. 7 § AML	12	10	5
Avgiftsföreläggande enligt föreskrifter som meddelats med stöd av 8 kap. 5 § AML	628	688	779

Källa: AMV:s webbdarium <https://www.av.se/om-oss/diarium-och-allmannahandlingar/bestall-handlingar/>

⁸ AMV Årsredovisning år 2023 s. 23.

⁹ Sanktionsavgift ska tas ut om en överträdelse har skett av en föreskrift som har meddelats med stöd av 4 kap. 1-8 §§ AML. Ett exempel på sådan föreskrift är AFS 1999:3 om byggnads- och anläggningsarbete.

Finansinspektionen (FI)

FI:s tillsynsuppdrag

FI är en statlig myndighet som reglerar och övervakar så att reglering på finansmarknadsområdet följs. FI ansvarar bland annat för tillsyn, regelgivning, tillståndsprövning och registrering som rör finansiella marknader och finansiella företag.¹⁰

FI utövar huvudsakligen tillsyn enligt LBF som reglerar kreditinstitut, LV som reglerar värdepappersmarknaden, LVA som reglerar finansiell verksamhet, LVB och LVK som reglerar bostadskrediter respektive kreditgivning till konsumenter, LT som reglerar tjänstepensionsföretag, LB som reglerar betalningsinstitut och lagen (2016:1306) med kompletterande bestämmelser till EU:s marknadsmissbruksförordning¹¹.

FI:s tillsyn omfattar bland annat verksamhet som bedrivs av banker, kreditmarknadsföretag, finansiella institut, försäkringsföretag, fondbolag och värdepappersbolag.

Flera verksamhetsutövare på området behöver tillstånd för att driva viss verksamhet, och FI utövar då tillsyn över den tillståndspliktiga verksamheten.

FI:s befogenheter att ingripa

De ingripanden som FI kan besluta om är föreläggande, förbud, erinran, anmärkning, varning, återkallelse av tillstånd och sanktionsavgift. Vilka befogenheter som FI har följer av den lag som är tillämplig i det enskilda fallet.

LBF

FI ska ingripa om ett kreditinstitut har åsidosatt sina skyldigheter enligt LBF, andra författningar som reglerar institutets verksamhet, institutets bolagsordning, stadgar eller reglemente eller interna instruktioner som har sin grund i författningar som reglerar institutets verksamhet.¹² FI kan besluta om föreläggande, förbud mot att verkställa ett visst beslut, anmärkning, återkallelse av tillstånd eller varning.

FI ska återkalla ett kreditinstituts tillstånd om institutet bl.a. försatts i konkurs eller fått tillståndet genom att lämna falska uppgifter.¹³ Ett beslut om tillståndsåterkallelse får förenas med ett förbud att fortsätta rörelsen.¹⁴

¹⁰ 1 § förordning (år 2023:910) med instruktion för Finansinspektionen.

¹¹ Lagen reglerar verksamheter som ska följa förbuden mot insiderhandel, marknadsmanipulation och obehörigt röjande av insiderinformation och kompletterar marknadsmissbruksförordningen (Mar), förordning (EU) 596/2014.

¹² 15 kap. 1 § LBF.

¹³ 15 kap. 3 § LBF.

¹⁴ 15 kap. 4 § LBF.

Ett beslut om anmärkning eller varning får förenas med sanktionsavgift.¹⁵ Sanktionsavgiften ska bestämmas till det lägsta av (i) 10% av kreditinstitutets omsättning, (ii) två gånger den vinst som institutet gjort till följd av regelöverträdelsen och (iii) fem miljoner euro. Sanktionsavgiften får emellertid som lägst bestämmas till 5 000 kr.¹⁶

LV med flera

FI ska ingripa om finansiella företag överträder LV, LVA, LVB, LVK eller LT, beroende på vilken som är tillämplig, liksom andra författningar som reglerar företagets verksamhet m.m. FI kan då besluta om föreläggande, förbud mot att verkställa ett visst beslut, anmärkning, återkallelse av tillstånd eller varning.¹⁷

Beslut om anmärkning eller varning, och i vissa fall återkallelse, får förenas med sanktionsavgift.¹⁸

Lagen (2016:1306) med kompletterande bestämmelser till EU:s marknadsmissbruksförordning

FI ska ingripa mot den som har åsidosatt sina skyldigheter enligt marknadsmissbruksförordningen.¹⁹ FI kan fatta beslut om föreläggande, anmärkning, förbud, återföring eller sanktionsavgift.

FI:s tillsynsaktivitet

Under det första halvåret av 2024 har FI fattat 16 beslut om ingripanden mot företag, vilket kan jämföras med att FI under helåret 2023 fattade 17 beslut om ingripanden mot företag. I en majoritet av besluten (73% av samtliga undersökta beslut) har FI påfört sanktionsavgifter, som har varierat mellan 110 000 kr och 850 miljoner kr. Även andra typer av ingripanden har förekommit; exempelvis varning (15% av besluten) och tillståndsåterkallelse (3% av besluten).

FI:s tillsynsarbete var under år 2023 inriktat på att hantera och förebygga risker inom det finansiella systemet, stärka konsumentskyddet, bekämpa penningtvätt, förbättra IT- och cybersäkerhet, samt att främja hållbarhet.²⁰ Vad gäller tillsynen framöver uppgav FI i årsredovisningen för år 2023 att de främsta fokusområdena för 2024–2028 är att stärka konsumentskyddet och att förbereda finanssektorn för kris och krig.²¹

	2023-01-01 – 2023-06-30	2023-07-01 – 2023-12-31	2024-01-01 – 2024-06-31
Antal beslut	12	5	16

¹⁵ 15 kap. 7 § LBF.

¹⁶ 15 kap. 8 § LBF.

¹⁷ 25 kap. 1 § LV, 8 kap. 8 § LB, 15 kap. 2 § LT, 6 kap. 1 § LVB och 20 § LVK.

¹⁸ 25 kap. 8 § LV, 8 kap. 14 § LB, 15 kap 16 § LT, 6 kap. 6 § LVB och 25 § LVK.

¹⁹ 5 kap. 2 § lagen (2016:1306) med kompletterande bestämmelser till EU:s marknadsmissbruksförordning.

²⁰ FI Årsredovisning år 2023, s. 14–16 och 35 ff.

²¹ FI Årsredovisning år 2023, s. 14.

VINGE

Beslut fattade med stöd av LBF

Under år 2023 beslutade FI om ingripanden mot kreditinstitut i två fall; en anmärkning jämte sanktionsavgift om 850 miljoner kronor samt en varning jämte sanktionsavgift om 45 miljoner kronor utfärdades. Inga förelägganden, förbud eller återkallelser av tillstånd meddelades.

Under det första halvåret av 2024 beslutade FI om ingripanden i fyra fall mot kreditinstitut. Tre av ingripandena utgjordes av förelägganden och ett av ingripandena var en varning utan sanktionsavgift. Som exempel på föreläggandena förelades ett kreditinstitut att vidta åtgärder för att säkerställa att överföringar av medel, som utförs från ett betalkonto hos institutet till betalkonton hos andra betaltjänstleverantörer inom Sverige, ska åtföljas av betalarens och betalningsmottagarens betalkontonummer. Under det första halvåret av 2024 fattades inga beslut om förbud eller återkallelse av tillstånd.

Typ av ingripande	2023-01-01 – 2023-06-30	2023-07-01 – 2023-12-31	2024-01-01 – 2024-06-31
Föreläggande enligt 15 kap. 1 § LBF	0	0	3
Förbud mot att verkställa ett visst beslut enligt 15 kap. 1 § LBF	0	0	0
Anmärkning och sanktionsavgift enligt 15 kap. 1 § LBF	1 (850 000 000 kr)	0	0
Återkallelse av tillstånd enligt 15 kap. 1 och 3 §§ LBF	0	0	0
Varning och sanktionsavgift enligt 15 kap. 1 § LBF	0	1 (45 000 000 kr)	0
Varning enligt 15 kap. 3 § LBF	0	0	1

Beslut fattade med stöd av LV med flera

Under år 2023 beslutade FI om sammanlagt fyra ingripanden. FI påförde en sanktionsavgift om två miljoner kronor enligt 11 § LVA (avseende överträdelser av lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism). Övriga ingripanden utgjordes av ett föreläggande enligt 11 § LVA, ett beslut om återkallelse av tillstånd enligt 6 kap. 2 § LVB samt en varning enligt 6 kap. 2 § LVB.

Under det första halvåret av 2024 utfärdade FI anmärkningar i kombination med sanktionsavgift i tre fall med stöd av LV, LB respektive LT. Sanktionsavgifterna uppgick till 100 miljoner kr, 40 miljoner kr respektive 5 miljoner kr.

VINGE

Typ av ingripande	2023-01-01 – 2023-06-30	2023-07-01 – 2023-12-31	2024-01-01 – 2024-06-31
Föreläggande enligt 11 § LVA, nuvarande 13 § samma lag	1	0	0
Anmärkning och sanktionsavgift enligt 25 kap. 1 och 8 §§ LV	0	0	1 (100 000 000 kr)
Anmärkning och sanktionsavgift enligt 8 kap 8 och 14 §§ LB	0	0	1 (40 000 000 kr)
Anmärkning och sanktionsavgift enligt 15 kap. 2 och 16 §§ LT	0	0	1 (5 000 000 kr)
Sanktionsavgift enligt 11 § LVA (nuvarande 13 § samma lag)	1 (2 000 000 kr)	0	0
Återkallelse av tillstånd enligt 6 kap. 2 § LVB	0	1	0
Varning enligt 6 kap. 2 § LVB	0	1	0
Varning enligt 22 § LVK	0	0	2

Beslut fattade enligt lagen (2016:1306) med kompletterande bestämmelser till EU:s marknadsmissbruksförordning

FI beslutade om sanktionsavgift med stöd av lagen (2016:1306) med kompletterande bestämmelser till EU:s marknadsmissbruksförordning 14 gånger under den undersökta perioden. Den lägsta sanktionsavgiften bestämdes till 110 000 kr och den högsta till tio miljoner kr.

Typ av ingripande	2023-01-01 – 2023-06-30	2023-07-01 – 2023-12-31	2024-01-01 – 2024-06-31
Sanktionsavgift enligt 5 kap. 6, 7 och 8 §§ lagen 2016:1306 med kompletterande bestämmelser till EU:s marknadsmissbruksförordning	5 (110 000 kr, 1 250 000 kr, 1 250 000 kr, 1 250 000 kr och 1 250 000 kr)	2 (350 000 kr och 375 000 kr)	7 (2 000 000 kr, 290 000 kr, 200 000 kr, 4 200 000 kr, 10 000 000 kr, 3 000 000 kr och 960 000 kr)
Sanktionsavgift enligt 6 kap. 3 a § lagen 1991:980 om handel med finansiella instrument	2 (750 000 kr och 3 000 000 kr)	0	1 (650 000 kr)
Särskild avgift enligt 6 § lag 2012:735 med kompletterande bestämmelser till EU:s blankningsförordning	2 (1 000 000 kr och 2 500 000 kr)	0	0

Inspektionen för vård och omsorg (IVO)

IVO:s tillsynsuppdrag

IVO är en statlig myndighet med ansvar för hälso- och sjukvård, socialtjänst och verksamhet enligt LSS. IVO utövar också tillsyn och tillståndsprövning inom dessa områden. Inom ramen för tillsynsverksamheten handlägger IVO anmälningar och prövar klagomål enligt patientsäkerhetslagen.

IVO utövar huvudsakligen tillsyn enligt SoL, LSS och patientsäkerhetslagen.

IVO:s tillsyn omfattar bland annat verksamhet som bedrivs av kommuner, regioner, privata vård- och omsorgsgivare som assistansbolag samt olika typer av stödboenden.

IVO:s befogenhet att vidta åtgärder

Beslut med brister och begäran om återredovisning

Två vanliga beslutstyper hos IVO är ”*beslut med brister*” och ”*beslut med begäran om återredovisning*”,²² som IVO beslutar om när IVO identifierat brister som ska rättas av verksamhetsutövaren.²³ I återredovisningen ska verksamhetsutövaren redovisa genomförda respektive planerade åtgärder för att komma till rätta med de brister eller missförhållanden som IVO påtalat.

Om IVO bedömer att en verksamhet åtgärdat bristerna får verksamheten ett avslutande beslut. Om en verksamhet inte anses ha avhjälpit bristerna kan IVO besluta om föreläggande med eller utan vite eller ytterst förbud (vid icke tillståndspliktig verksamhet) alternativt återkallelse av tillstånd (vid tillståndspliktig verksamhet).

Föreläggande

IVO får besluta om förelägganden enligt patientsäkerhetslagen, SoL och LSS. Ett beslut om föreläggande får förenas med vite.²⁴

Förbud

IVO får besluta om förbud enligt patientsäkerhetslagen, SoL och LSS. Förbud enligt patientsäkerhetslagen aktualiseras om förelägganden inte följs och om missförhållandena utgör en fara för patientsäkerheten eller annars är av allvarligt slag.²⁵ IVO kan fatta beslut om förbud enligt patientsäkerhetslagen om det är påtaglig fara för patienters liv, hälsa eller personliga säkerhet i övrigt.²⁶

²² IVO Årsredovisning år 2023, s. 23.

²³ IVO Årsredovisning år 2023, s. 8.

²⁴ 7 kap. 24 patientsäkerhetslagen, 13 kap. 8 § SoL och 26 f § LSS.

²⁵ 7 kap. 26 § patientsäkerhetslagen.

²⁶ 7 kap. 27 § patientsäkerhetslagen.

Förbud enligt SoL kan meddelas om ett missförhållande är allvarligt, ett föreläggande inte följts och verksamheten inte är tillståndspliktig.²⁷ Förbud enligt SoL kan även bli aktuellt vid allvarlig underlåtenhet att iaktta skyldigheter om registerkontroll av personal vid vissa boenden som tar emot barn.²⁸

Förbud enligt LSS meddelas av IVO om IVO konstaterat allvarliga missförhållanden där ett föreläggande inte följts, och verksamheten inte är tillståndspliktig.²⁹ Om missförhållandet innebär fara för enskildas liv, hälsa eller personliga säkerhet i övrigt, får IVO besluta om att utan föregående föreläggande helt eller delvis förbjuda fortsatt verksamhet.³⁰ Förbud enligt LSS aktualiseras även vid allvarlig underlåtenhet att iaktta skyldigheter om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder.³¹

Tillståndsåterkallelse

IVO kan i vissa fall besluta om tillståndsåterkallelse enligt SoL och LSS. Om ett föreläggande inte följs och om det finns missförhållanden som är allvarliga kan IVO återkalla tillståndet helt eller delvis för verksamheten.³² IVO kan även återkalla tillstånd om missförhållanden innebär fara för enskildas liv, hälsa eller personliga säkerhet i övrigt utan föregående föreläggande.³³ Tillstånd får också återkallas om tillståndshavaren inte kan anses lämplig med hänsyn till sina ekonomiska förhållanden och omständigheterna i övrigt.

Tillståndsåterkallelse enligt SoL aktualiseras även vid allvarlig underlåtenhet att iaktta skyldigheter om registerkontroll av personal vid vissa boenden som tar emot barn.³⁴ Enligt LSS kan tillståndsåterkallelse bli aktuellt vid allvarlig underlåtenhet att iaktta skyldigheter om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder.

IVO:s tillsynsaktivitet

Under år 2023 fattade IVO sammanlagt 942 beslut om ingripanden enligt de bestämmelser vi undersökt. Enligt IVO präglades tillsynsarbetet av att identifiera och åtgärda allvarliga brister inom vård och omsorg, med särskilt fokus på nationella tillsynsinsatser, riskbaserad tillsyn och digitalisering.³⁵

En majoritet av besluten under år 2023 var beslut med brister (32%) respektive beslut med begäran om återredovisning (61%). Av övriga beslut kan noteras att IVO beslutade

²⁷ 13 kap. 9 § SoL.

²⁸ 13 kap. 11 § SoL.

²⁹ 26 g § LSS.

³⁰ 26 g § LSS.

³¹ 26 i § LSS.

³² 13 kap. 9 § SoL och 26 g § LSS.

³³ 13 kap. 9 § SoL och 26 g § LSS.

³⁴ 13 kap. 11 § SoL.

³⁵ IVO Årsredovisning år 2023, s. 4 och 8.

VINGE

om förelägganden med stöd av patientsäkerhetslagen, LSS respektive SoL i totalt 32 fall (3%), varav nio enligt patientsäkerhetslagen, tre enligt LSS och 20 enligt SoL.

Vidare beslutade IVO under år 2023 om förbud enligt patientsäkerhetslagen i tre fall, enligt LSS i ett fall och enligt SoL i inga fall. I ett av fallen enligt patientsäkerhetslagen förbjöd IVO en vårdcentralverksamhet därför att IVO identifierat brister i verksamheten som enligt myndigheten innebar konkreta risker för allvarliga vårdskador.³⁶ IVO återkallade tillstånd med stöd av LSS i 15 fall och SoL i elva fall.

Under det första halvåret av 2024 fattade IVO sammanlagt 567 tillsynsbeslut enligt de bestämmelser vi undersökt. Beslut med brister (73%) respektive beslut med begäran om återredovisning (23%) var mest frekvent förekommande. IVO beslutade om förelägganden i tio fall (2%), varav med stöd av patientsäkerhetslagen i två fall, enligt LSS i fem fall och SoL i tre fall.

Under det första halvåret av år 2024 beslutade IVO också om förbud enligt patientsäkerhetslagen i sex fall och SoL i två fall. Inga förbud enligt LSS meddelades. Under perioden återkallade IVO tillstånd med stöd av LSS i tre fall och SoL i tre fall.

Tillsynsbeslut	2023-01-01 – 2023-06-30	2023-07-01 – 2023-12-31	2024-01-01 – 2024-06-31
Föreläggande med vite enligt patientsäkerhetslagen	8	1	2
Beslut med brister enligt patientsäkerhetslagen	25	27	27
Beslut med begäran om återredovisning enligt patientsäkerhetslagen	301	3	56
Förbud enligt patientsäkerhetslagen	1	2	6
Föreläggande enligt LSS	3	0	5
Beslut med brister enligt LSS	45	28	21
Beslut med begäran om återredovisning enligt LSS	79	9	22
Förbud enligt LSS	1	0	0
Återkallelse av tillstånd enligt LSS	11	4	3
Föreläggande enligt SoL	17	3	3
Beslut med brister enligt SoL	99	81	365
Beslut med begäran om återredovisning enligt SoL	132	51	52
Förbud enligt SoL	0	0	2
Återkallelse av tillstånd enligt SoL	9	2	3

³⁶ IVO Årsredovisning år 2023, s. 19.

Integritetsskyddsmyndigheten (IMY)

IMY:s tillsynsuppdrag

IMY är Sveriges nationella tillsynsmyndighet för behandling av personuppgifter.³⁷ IMY granskar att bestämmelserna i dataskyddsförordningen (GDPR), brottsdatalagen, kamerabevakningslagen och annan reglering på dataskyddsområdet följs, främst genom tillsyn. Tillsynen är klagomålsbaserad, riskbaserad eller årligen planerad. En stor del av tillsynsplaneringen bygger på klagomål.³⁸

Alla verksamheter som behandlar personuppgifter måste följa dataskyddsförordningen. Vad gäller kamerabevakning, som typiskt sett innebär att det sker en personuppgiftsbehandling, kompletteras dataskyddsförordningen av kamerabevakningslagen. Kamerabevakningslagen gäller vid kamerabevakning med undantag för bl.a. viss kamerabevakning som utförs av vissa myndigheter och privatpersoner.

IMY:s befogenheter att besluta om korrigerande åtgärder

IMY disponerar över olika s.k. korrigerande befogenheter i form av varning, reprimand, föreläggande, förbud, återkallelse och administrativ sanktionsavgift.

Med stöd av dataskyddsförordningen kan IMY bland annat utfärda en varning³⁹ för att planerade behandlingar sannolikt kommer att bryta mot förordningen, utfärda en reprimand⁴⁰ för att behandling bryter mot förordningen, förelägga⁴¹ om åtgärder för att rätta till överträdelser eller tillgodose rättigheter, begränsa eller förbjuda⁴² behandling som strider mot förordningen, antingen tillfälligt eller permanent, återkalla eller hindra utfärdande av certifiering⁴³ som inte uppfyller kraven, och påföra administrativa sanktionsavgifter (maximalt uppgående antingen till 10 miljoner euro eller, om det gäller ett företag, 2 % av den globala årsomsättningen under föregående budgetår, respektive 20 miljoner euro eller, för företag, upp till 4 % av den globala årsomsättningen, beroende på vilka bestämmelser i dataskyddsförordningen som har överträtts.⁴⁴ Av kamerabevakningslagen följer bl.a. att dataskyddsförordningens bestämmelser om tillsynsmyndighetens befogenheter ska gälla även vid tillsynen över att kamerabevakningslagen följs.⁴⁵

³⁷ Personuppgifter är all slags information som direkt eller indirekt kan knytas till en person. Exempel på personuppgifter är namn, personnummer, bilder och kännetecknen.

³⁸ <https://www.imy.se/om-oss/vart-uppdrag/sa-arbetar-vi-med-tillsyn/>

³⁹ Artikel 58.2 a dataskyddsförordningen.

⁴⁰ Artikel 58.2 b dataskyddsförordningen.

⁴¹ Artikel 58.2 c, d, e, g och j dataskyddsförordningen.

⁴² Artikel 58.2 f dataskyddsförordningen.

⁴³ Artikel 58.2 h dataskyddsförordningen.

⁴⁴ Artikel 58.2 i och artikel 83 dataskyddsförordningen.

⁴⁵ 24 § kamerabevakningslagen.

IMY:s tillsynsaktivitet

Under år 2023 fattade IMY sammanlagt 37 beslut om korrigerande åtgärder, varav den vanligaste beslutade åtgärden var reprimand (46% av besluten). IMY beslutade även om administrativ sanktionsavgift i tolv fall under 2023 (32% av besluten).

Sanktionsavgifterna varierade mellan 50 000 kr och 58 miljoner kr. IMY utfärdade inga varningar under år 2023.

IMY fattade sex beslut om förelägganden, huvudsakligen avseende hur kamerabevakning skulle ske för att denna skulle vara lagenlig.

I IMY:s årsredovisningen för år 2023 anges bland annat att tillsynsverksamheten präglades av fler beslut om sanktionsavgifter och ett starkt fokus på både klagobaserad och gränsöverskridande tillsyn.⁴⁶ Ett fokusområde för tillsynen var kamerabevakning.⁴⁷

Under det första halvåret av 2024 fattade IMY tolv beslut om korrigerande åtgärder.

IMY beslutade om reprimand i nio fall och sanktionsavgift i tre fall under det första halvåret av 2024. I ett av fallen kombinerades reprimanden med ett föreläggande.

Regeringen förstärkte IMY:s anslag med närmare 40% från och med år 2023, vilket enligt IMY bidragit till myndigheten kunnat inleda och avsluta fler tillsynsärenden än tidigare år.⁴⁸

Sanktion	2023-01-01 – 2023-06-30	2023-07-01 – 2023-12-31	2024-01-01 – 2024-06-31
Varning enligt artikel 58.2 a) dataskyddsförordningen	0	0	0
Reprimand enligt artikel 58.2 b) dataskyddsförordningen	12	5	8
Reprimand och föreläggande enligt artikel 58.2 b), c), d), e), g), j)	1	0	1
Reprimand och förbud enligt artikel 58.2 b) och f) dataskyddsförordningen	1	0	0
Föreläggande enligt artikel 58.2 c), d), e), g), j) dataskyddsförordningen	4	2	0
Sanktionsavgift enligt artikel 58.2 i) och artikel 83 dataskyddsförordningen	7	5	3

⁴⁶ IMY Årsredovisning år 2023, s. 31.

⁴⁷ IMY Årsredovisning år 2023, s. 42 ff.

⁴⁸ IMY Årsredovisning år 2023, s. 2.

Konkurrensverket (KKV)

KKV:s tillsynsuppdrag

KKV är en statlig myndighet som reglerar och utövar tillsyn över konkurrensreglerna, upphandlingsregelverken och LOH.

KKV:s tillsyn över konkurrensreglerna avser främst tillsyn över KL och artikel 101 och 102 i FEUF. KL innehåller tre förbud: (i) förbud mot konkurrensbegränsande samarbete, (ii) förbud mot missbruk av dominerande ställning och (iii) förbud mot konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet. Lagen innehåller också regler om kontroll av vissa företagskoncentrationer. KKV har också tillsynsansvar för den offentliga upphandlingen. Tillsynen sker bland annat genom tillsynsbeslut och ansökningar om upphandlingsskadeavgift. Vad gäller tillsyn över LOH har KKV i uppdrag att se till att köpare av jordbruks- och livsmedelsprodukter inte använder sig av någon av de handelsmetoder som lagen förbjuder, till exempel obehöriga angrepp på leverantörers företagshemligheter.

KKV utövar tillsyn över såväl andra myndigheter som företag. Vad gäller konkurrensregler står företag inom ett stort antal branscher under tillsyn av KKV. I fråga om LOH är det företag verksamma inom jordbruks- och livsmedelsproduktsindustrin som står under KKV:s tillsyn.

KKV:s befogenheter att ingripa

KKV kan besluta om åläggande med eller utan vite, konkurrensskadeavgift, sanktionsavgift, upphandlingsskadeavgift och eftergift.

KKV kan ålägga företag att upphöra med överträdelser av förbuden mot konkurrensbegränsande samarbete eller missbruk av dominerande ställning.⁴⁹ Ett åläggande kan förenas med vite.⁵⁰

KKV kan också besluta att ett företag som bryter mot konkurrensreglerna ska betala en särskild avgift, en så kallad konkurrensskadeavgift.⁵¹ KKV kan besluta om konkurrensskadeavgift om ett företag bryter mot förbuden mot konkurrensbegränsande samarbete, förbudet mot missbruk av dominerande ställning, ett beslut om åläggande eller ett beslut om att godta ett åläggande. Konkurrensskadeavgiften får inte överstiga tio procent av företagets omsättning föregående räkenskapsår. För företagssammanslutningar kan avgiften i vissa fall bli högre. Sedan den 1 mars 2021 beslutar KKV om att påföra konkurrensskadeavgift. KKV:s beslut kan överklagas till Patent- och marknadsdomstolen. Tidigare fick KKV vända sig till domstol med yrkande om att konkurrensskadeavgift skulle påföras ett företag.

⁴⁹ 3 kap. 1 § KL.

⁵⁰ 6 kap. 1 § KL.

⁵¹ 3 kap. 5 § KL.

VINGE

KKV kan besluta om eftergift av konkurrensskadeavgift i vissa fall, exempelvis om ett företag som har överträtt förbudet i 2 kap. 1 § KL var det första att anmäla överträdelsen till KKV och anmälan innehöll sådana uppgifter att KKV först genom dessa hade tillräckligt underlag för att ingripa mot överträdelsen.⁵²

Vad gäller tillsynen enligt LOH kan KKV enligt 19 § LOH besluta om förelägganden för att exempelvis förmå en köpare att sluta använda sig av en otillbörlig handelsmetod eller att sluta angripa en leverantörs företagshemlighet. Enligt 20 § LOH får KKV besluta att en köpare som har tillämpat en förbjuden handelsmetod ska betala en sanktionsavgift. Sanktionsavgiften kan uppgå till som mest en procent av den totala omsättningen under föregående räkenskapsår för den köpare som beslutet riktas mot.

KKV:s skarpaste sanktion vid offentlig upphandling är upphandlingsskadeavgift. Upphandlingsskadeavgift är en offentligrättslig sanktionsavgift som KKV beslutar om enligt 21 kap. 6 och 7 §§ LOU, 17 kap. 6 och 7 §§ LUK och 21 kap. 6 och 7 §§ LUF. Upphandlingsskadeavgift är en avgift som upphandlande myndigheter eller enheter kan få betala om de gjort sig skyldiga till vissa överträdelser av upphandlingslagarna. Sedan den 1 januari 2024 beslutar KKV om att påföra upphandlingsskadeavgift. Tidigare fick KKV ansöka hos domstol om påförande av upphandlingsskadeavgift.

KKV:s tillsynsaktivitet

Under år 2023 fattade KKV 19 tillsynsbeslut enligt de bestämmelser vi undersökt.

Under år 2023 fattade KKV beslut om konkurrensskadeavgift för totalt tre företag för överträdelser av förbudet mot konkurrensbegränsande samarbete. Två företag ålades att betala 7 miljoner kr respektive 16.9 miljoner kr i konkurrensskadeavgift. Det tredje företaget erhöll eftergift av konkurrensskadeavgiften. Bolaget som ålades betala 7 miljoner kr i sanktionsavgift och företaget som fick eftergift på konkurrensskadeavgiften hade varit del av samma samarbete.

KKV beslutade om sanktionsavgifter med stöd av LOH i två fall under 2023 uppgående till 250 000 kr respektive fem miljoner kr.

KKV ansökte om upphandlingsskadeavgift i 14 fall under 2023. Förvaltningsrätten biföll samtliga ansökningar. Upphandlingsskadeavgifterna varierade mellan 15 000 kr och 1.2 miljoner kr. Den genomsnittliga upphandlingsskadeavgiften uppgick till 326 492 kr.

Under det första halvåret av 2024 fattade KKV ett beslut om upphandlingsskadeavgift med stöd av LOU om 280 000 kr. KKV har inte beslutat om några ålägganden, konkurrensskadeavgifter, eftergifter eller sanktionsavgifter under det första halvåret av 2024.

⁵² 3 kap. 12 § KL.

VINGE

KKV har fått ökade anslag år 2023, vilket myndigheten angett innebär en stärkt tillsynsverksamhet samt att konkurrenstillsynen ytterligare kommer kunna utvecklas från och med år 2024.⁵³

Sanktion	2023-01-01 – 2023-06-30	2023-07-01 – 2023-12-31	2024-01-01 – 2024-06-31
Åläggande utan vite enligt 3 kap. 1 § KL	0	0	0
Åläggande med vite enligt 3 kap. 1 § KL	0	0	0
Konkurrensskadeavgift enligt 3 kap. 5 § KL	0	2	0
Eftergift enligt 3 kap. 12 § KL	0	1	0
Sanktionsavgift enligt 20 § LOH	0	2	0
Ansökan om upphandlingsskadeavgift enligt LOU, LUK, LUF (samtliga bifall i FR)	8 (15 000 kr, 20 000 kr, 45 000 kr, 110 000 kr, 210 000 kr, 220 000 kr, 700 000 kr och 770 000 kr)	6 (50 000 kr, 125 000 kr, 125 000 kr, 260 000 kr, 550 000 kr och 1 200 000 kr)	1 (280 000 kr) (beslut, ej ansökan) ⁵⁴

⁵³ KKV Årsredovisning år 2023, s. 7.

⁵⁴ Sedan den 1 januari 2024 är det KKV som själv avgör frågan om upphandlingsskadeavgift i stället för att som tidigare behöva ansöka hos domstol.

Konsumentverket

Konsumentverkets tillsynsuppdrag

Konsumentverket är en statlig myndighet som ansvarar för frågor om konsumenters köp av varor och tjänster.

Konsumentverket har som uppdrag att utöva tillsyn inom flera områden, bland annat marknadsföring, produktsäkerhet, avtalsvillkor och reserättigheter. Såvitt gäller produktsäkerhet bedriver Konsumentverket tillsyn enligt PSL, lag (2018:125) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om personlig skyddsutrustning och lag (2011:579) om leksakers säkerhet. Generellt är Konsumentverkets tillsyn baserad på marknadskontroller, anmälningar och omvärldsbevakning.

PSL tillämpas i fråga om varor och tjänster som tillhandahålls i näringsverksamhet och offentlig verksamhet. En förutsättning för lagens tillämpning är att varan eller tjänsten är avsedd för konsumenter eller kan antas komma att användas av konsumenter. Exempel på aktörer som kan omfattas är tillverkare, distributörer och näringsidkare som utför tjänster. I nedan sammanställning ingår inte Konsumentverkets beslut fattade med stöd av lag (2018:125) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om personlig skyddsutrustning och lag (2011:579) om leksakers säkerhet.

Konsumentverkets befogenheter att ingripa enligt PSL

De ingripanden som Konsumentverket kan besluta om enligt PSL är föreläggande, förbud och sanktionsavgift.

Konsumentverket kan besluta om förelägganden i syfte att PSL eller föreskrifter som meddelats med stöd av PSL ska följas.⁵⁵ Konsumentverket kan även besluta om förelägganden med anledning av att en produkt anses vara farlig. Konsumentverket får även besluta att en vara tills vidare inte får tillhandahållas eller ställas ut, om den kan antas vara farlig.⁵⁶

Beslut om föreläggande och förbud ska förenas med vite om det inte av särskilda skäl är obehövligt.⁵⁷ Ett föreläggande från Konsumentverket kan innebära att ett företag åläggs återkalla en vara eller lämna varningsinformation om en produkt.

En näringsidkare ska åläggas att betala en sanktionsavgift, om näringsidkaren eller någon som handlar på näringsidkarens vägnar uppsåtligt eller av oaktsamhet har brutit mot vissa bestämmelser i PSL eller föreskrifter som meddelats med stöd av PSL.⁵⁸ Frågor om påförande av sanktionsavgift prövas av förvaltningsdomstol efter ansökan av Konsumentverket.

⁵⁵ 27 § PSL.

⁵⁶ 28 § PSL.

⁵⁷ 31 § PSL.

⁵⁸ 37 § PSL.

Konsumentverkets tillsynsaktivitet avseende PSL

Under det första halvåret av 2024 fattade Konsumentverket sju beslut om ingripande med stöd av PSL. Siffran var densamma för hela år 2023. Konsumentverket uppgav i sin årsredovisning för år 2023 att myndigheten i sitt tillsynsarbete prioriterar de mest angelägna konsumentproblemen inom respektive marknad men utgår från ett marknadsövergripande perspektiv. Denna prioriteringsmodell utgår från hur stor konsumentskada, ekonomisk skada eller hälsorisk som en viss affärsmetod orsakar eller kan orsaka. Beroende på marknad och hur allvarligt problemet är väljer myndigheten sedan vilken form av insats som är mest effektiv.⁵⁹ Fokuseringsområdet för Konsumentverkets tillsynsarbete under år 2023 var bland annat att säkerställa regelefterlevnad inom marknadsrätt, produktsäkerhetsrätt och konsumentupplysning, områden som Konsumentverket bedömde som kritiska.⁶⁰

Under det första halvåret av 2024 meddelade Konsumentverket tre förelägganden med vite. Inga förbud med stöd av PSL meddelades. Motsvarande siffra för år 2023 var tre respektive ett.

Under det första halvåret av 2024 ansökte Konsumentverket om påförande av sanktionsavgift i tre fall. Samtliga ansökningar från år 2023 har bifallits av förvaltningsrätten. Sanktionsavgifter uppgick till 250 000 kr, 500 000 kr respektive en miljon kr. Förvaltningsrätten har inte meddelat dom avseende de tre ansökningarna under första halvåret år 2024.

Sanktion	2023-01-01 – 2023-06-30	2023-07-01 – 2023-12-31	2024-01-01 – 2024-06-31
Föreläggande med vite enligt 27 § PSL	2	1	3
Förbud med vite enligt 28 § PSL	0	1	0
Förbud med vite enligt 29 § PSL	0	0	0
Varningar och information om återkallelser av farliga produkter till allmänheten enligt 33 § PSL	0	0	1
Ansökan om sanktionsavgift enligt 37 § PSL	2	1	3

⁵⁹ Konsumentverkets Årsredovisning år 2023, s. 18.

⁶⁰ Konsumentverkets Årsredovisning år 2023, s. 18, 26 och 29.

Livsmedelsverket

Livsmedelsverkets tillsynsuppdrag

Livsmedelsverket är en statlig myndighet med ansvar för livsmedelsfrågor.

Livsmedelsverket bedriver huvudsakligen tillsyn enligt livsmedelslagen.

De företag som typiskt sett står under tillsyn av Livsmedelsverket är livsmedelsföretag. Enligt lagstiftningen definieras ett livsmedelsföretag som varje privat eller offentligt företag som med eller utan vinstsyfte bedriver någon form av livsmedelshantering och där livsmedel erbjuds allmänheten.

Livsmedelsverkets befogenheter att ingripa

Livsmedelsverket kan besluta om föreläggande, förbud och omhändertagande eller destruktion av livsmedel som inte uppfyller lagstiftningens krav. Livsmedelsverket kan även besluta om sanktionsavgifter.

Livsmedelsverket får besluta de förelägganden som behövs för att livsmedelslagen, de föreskrifter och beslut som har meddelats med stöd av lagen, de EU-bestämmelser som lagen kompletterar eller de beslut som har meddelats med stöd av EU-bestämmelserna ska följas.⁶¹ Ett sådant föreläggande kan exempelvis utformas som ett förbud mot hantering av livsmedel. Sådana förelägganden får förenas med vite.⁶² Exempel på föreskrifter som meddelats med stöd av livsmedelslagen är LIVSFS 2014:4 om livsmedelsinformation. Exempel på EU-bestämmelser som verksamheter måste följa är förordning (EG) nr 852/2004, förordning (EU) 1169/2011 och förordning (EU) 2017/625.

Livsmedelsverket får även omhänderta och i vissa fall destruera varor som släppts ut på marknaden i strid med lagbestämmelser eller ett förbud.⁶³

Livsmedelsverket ska även besluta om sanktionsavgifter i vissa fall. Sanktionsavgift ska exempelvis tas ut om livsmedelsföretagare påbörjar registreringspliktig verksamhet utan att någon anmälan om registrering har gjorts eller om livsmedelsföretagare brister i viss journalföring eller dokumentation.⁶⁴

Livsmedelsverkets tillsynsaktivitet

Under det första halvåret av 2024 fattade Livsmedelsverket 235 beslut om ingripande enligt de bestämmelser vi undersökt. Under hela år 2023 fattade Livsmedelsverket 392 beslut om ingripande enligt de bestämmelser vi undersökt. Livsmedelsverkets uppgav i årsredovisningen för år 2023 att fokusområden för tillsynen för år 2023 bland annat var

⁶¹ 22 § livsmedelslagen.

⁶² 23 § livsmedelslagen.

⁶³ 24 § livsmedelslagen.

⁶⁴ 39 c § livsmedelsförordningen.

VINGE

att upprätthålla en hög nivå av säkerhet avseende livsmedel och dricksvatten samt att underlätta för företag att upptäcka och förhindra fusk i livsmedelskedjan.⁶⁵

Livsmedelsverkets vanligaste sanktion under den undersökta perioden är föreläggande (86% av alla beslut angivna i tabellen nedan). Livsmedelsverket har även utfärdat något fler förelägganden och förbud under det första halvåret av år 2024 jämfört med första halvåret av år 2023.

Livsmedelsverket har inte beslutat om sanktionsavgift under det första halvåret av 2024. Under år 2023 beslutade Livsmedelsverket om sanktionsavgift i ett fall. Beslutet motiverades med att det aktuella företaget hade påbörjat verksamhet utan att anmäla anläggningen för registrering hos Livsmedelsverket. Sanktionsavgiften bestämdes till 16 590 kr.

Sanktion	2023-01-01 – 2023-06-30	2023-07-01 – 2023-12-31	2024-01-01 – 2024-06-31
Föreläggande enligt 22 § livsmedelslagen	162	190	201
Förbud enligt 22 § livsmedelslagen	19	17	34
Omhändertagande och destruktion enligt 24 § livsmedelslagen	2	1	0
Sanktionsavgift enligt 39 a § livsmedelsförordningen	0	1 (16 590 kr)	0

⁶⁵ Livsmedelsverket Årsredovisning år 2023, s. 7 och s. 29 f.

Läkemedelsverket

Läkemedelsverkets tillsynsuppdrag

Läkemedelsverket ansvarar primärt för godkännande och tillsyn av läkemedel men bedriver även tillsyn över andra produkter som exempelvis medicintekniska- och kosmetiska produkter.

Läkemedelsverkets tillsyn och kontroll av läkemedel bedrivs enligt läkemedelslagen, som kompletteras av läkemedelsförordningen. Därutöver har Läkemedelsverket även rätt att meddela egna, detaljerade föreskrifter på området. Läkemedelsverket utövar även tillsyn över medicintekniska produkter enligt lagen (2021:600) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om medicintekniska produkter.

Utöver läkemedel och medicintekniska produkter omfattar Läkemedelsverkets tillsyn kosmetiska produkter, narkotika, narkotikaprekursorer, sprutor, kanyler, tatueringsfärger och permanent makeup. Vi har fokuserat på Läkemedelsverkets tillsyn av läkemedel och narkotika. De verksamheter som typiskt sett står under Läkemedelsverkets tillsyn av läkemedel är näringsidkare som har att följa läkemedelslagen med tillhörande reglering i sin verksamhet. Det kan exempelvis vara näringsidkare verksamma inom tillverkning eller annan hantering av läkemedel.

Läkemedelsverkets befogenheter att ingripa

Läkemedelsverket kan besluta om förelägganden, förbud och sanktionsavgift. Beslut om förelägganden och förbud kan förenas med vite.

Läkemedelsverket får meddela de förelägganden och förbud som behövs för efterlevnaden av läkemedelslagen samt de förordningar, föreskrifter och villkor som omfattas av tillsynen.⁶⁶ Läkemedelsverket får även ta ut en sanktionsavgift för vissa överträdelser av läkemedelslagen med tillhörande lagstiftning.⁶⁷

Vad gäller narkotika får Läkemedelsverket meddela de förelägganden och förbud som behövs för att förordning (EG) nr 273/2004, förordning (EG) nr 111/2005, lag (1992:860) om kontroll av narkotika eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen ska efterlevas.

Läkemedelsverkets tillsynsaktivitet

Under det första halvåret av 2024 fattade Läkemedelsverket åtta beslut om ingripande enligt de bestämmelser vi undersökt. Under hela år 2023 fattade Läkemedelsverket nio beslut om ingripande enligt de bestämmelser vi undersökt. Läkemedelsverket uppgav i årsredovisningen för 2023 att ett fokusområde för myndighetens tillsyn var att

⁶⁶ Läkemedelslagen 14 kap. 3 §.

⁶⁷ Läkemedelslagen 14 kap. 4 – 10 §§.

VINGE

säkerställa apotekens egenkontroll.⁶⁸ Ett tillsynsprojekt som gäller även år 2024 är kontroll av krämer med lokalbedövande läkemedelssubstanser.⁶⁹

Läkemedelsverkets vanligaste typ av åtgärd är förbud (71% av besluten under hela perioden). Besluten har exempelvis avsett förbud om att saluföra produkter med vissa påståenden om effekter på människors hälsa. Antalet förbudsbeslut har varit relativt konstant under den undersökta perioden. Läkemedelsverket har under det första halvåret av 2024 beslutat om fyra förbud och tre förelägganden med vite om 100 000 kr.

Ungefär hälften av Läkemedelsverkets beslut om förbud och förelägganden under den undersökta tidsperioden har förenats med vite.

Sanktion	2023-01-01 – 2023-06-30	2023-07-01 – 2023-12-31	2024-01-01 – 2024-06-31
Förbud utan vite enligt läkemedelslagen	0	1	0
Förbud med vite enligt läkemedelslagen	4	3	4
Föreläggande utan vite enligt läkemedelslagen	0	0	3
Föreläggande med vite enligt läkemedelslagen	1	0	0
Sanktionsavgift enligt läkemedelslagen	0	0	0
Föreläggande med vite enligt 11 § Lag (1992:860) om kontroll av narkotika	0	0	1 (vite 100 000 kr)

⁶⁸ Läkemedelsverkets Årsredovisning år 2023, s. 27.

⁶⁹ Läkemedelsverkets Årsredovisning år 2023, s. 32.

Post- och telestyrelsen (PTS)

PTS tillsynsuppdrag

PTS är en myndighet med ansvar inom postområdet och området för elektronisk kommunikation. Begreppet elektronisk kommunikation rymmer telekommunikationer, IT och radio. PTS arbetar även med tillgång till grundläggande betaltjänster. Arbetet sker genom tillsyn och beslut utifrån de bestämmelser som reglerar verksamheten.

PTS utövar tillsyn över flera lagar och förordningar. Exempel på sådana är säkerhetsskyddslagen och LEK.

De företag som typiskt sett står under tillsyn från PTS är företag som bedriver säkerhetskänslig verksamhet eller har verksamhet inom områdena internet, telefoni, post, radio och elektroniska kommunikation.

PTS befogenheter att ingripa

PTS får besluta om föreläggande och sanktionsavgift enligt både säkerhetsskyddslagen och LEK.⁷⁰ Beslut om föreläggande får förenas med vite.

PTS får besluta att ta ut en sanktionsavgift enligt säkerhetsskyddslagen om en verksamhetsutövare brutit mot vissa bestämmelser i säkerhetsskyddslagen eller inte kontrollerat säkerhetsskyddet i den egna verksamheten.⁷¹ PTS ska exempelvis besluta om sanktionsavgift enligt LEK om åtgärder inte vidtagits för att hantera risker som hotar säkerheten i nät och tjänster.⁷²

PTS tillsynsaktivitet

Under det första halvåret av 2024 fattade PTS inga beslut om ingripande enligt de bestämmelser vi undersökt. Under hela år 2023 fattade PTS 6 beslut om ingripande enligt de bestämmelser vi undersökt. PTS uppgav i årsredovisningen för 2023 att ett fokusområde för myndighetens tillsyn var Postnords utdelningsverksamhet.⁷³ Ytterligare fokusområden var olika skyldigheter enligt konkurrensregleringen.⁷⁴

PTS utövade under år 2023 tillsyn av säkerhetsskyddet hos flera stora operatörer. I samband med tillsynen beslutade PTS om sanktionsavgift i två fall uppgående till 12,5 miljoner kr respektive 15 miljoner kr. PTS har inte beslutat om förelägganden eller sanktionsavgift mot någon juridisk person under det första halvåret av 2024.

⁷⁰ 4 kap. 9 och 15 §§, 6 kap. 6 § och 7 kap. 1 § säkerhetsskyddslagen. 11 kap 6, 11 och 13 §§ samt 12 kap. 1 § LEK.

⁷¹ 7 kap. 1 § säkerhetsskyddslagen.

⁷² 12 kap. 1 § LEK.

⁷³ PTS Årsredovisning år 2023, s. 14.

⁷⁴ PTS Årsredovisning år 2023, s. 30.

VINGE

Sanktion	2023-01-01 – 2023-06-30	2023-07-01 – 2023-12-31	2024-01-01 – 2024-06-31
Föreläggande enligt säkerhetsskyddslagen	0	0	0
Förelägganden enligt 11 kap. 6, 11 och 13 §§ LEK	3	0	0
Sanktionsavgift enligt 7 kap. 1 § säkerhetsskyddslagen	2	1	0
Sanktionsavgift enligt 12 kap. 1 § LEK	0	0	0

Skatteverket

Skatteverkets tillsynsuppdrag

Skatteverket är en statlig myndighet med ansvar för finansiering av den offentliga sektorn.

Skatteverket utövar bl.a. tillsyn enligt SFL. Skatteverket bedriver även brottsbekämpande verksamhet, vilken bl.a. regleras av lag (1997:1024) om Skatteverkets brottsbekämpande verksamhet. Alla skattepliktiga verksamheter omfattas av Skatteverkets tillsyn.

Skatteverkets befogenheter att ingripa

Skatteverket kan besluta om skattetillägg och förseningsavgift.

Skattetillägg innebär att någon som inte fullgör vissa skyldigheter enligt SFL kan påföras en ekonomisk sanktion.⁷⁵ Skattetillägg kan tas ut i fyra situationer; (i) vid oriktig uppgift, (ii) vid skönsbeskattning, (iii) omprövning av skönsbeskattningsbeslut och (iv) när skatteavdrag inte har gjorts.⁷⁶

Förseningsavgift ska tas ut av Skatteverket om skattedeklaration, inkomstdeklaration, tilläggsskattedeklaration, tilläggsskatterapport, särskilda uppgifter eller periodisk sammanställning inte har lämnats i rätt tid.⁷⁷ Detsamma gäller om en inkomstdeklaration, tilläggsskattedeklaration eller särskilda uppgifter lämnats i rätt tid men är så bristfälliga att de uppenbarligen inte kan läggas till grund för beskattningen.⁷⁸

Skatteverkets tillsynsaktivitet

För inkomståret år 2023 beslutade Skatteverket om skattetillägg för juridiska personer i 1 102 fall. motsvarande siffra för förseningsavgifter var 8 844. Det var vanligast med både skattetillägg och förseningsavgift för företag med noll anställda.

Inkomståret 2024 är inte avslutat och Skatteverket har därför ännu inte beslutat om skattetillägg eller förseningsavgift avseende detta inkomstår.

Sanktion	Inkomstår år 2023
Skattetillägg juridiska personer enligt 49 kap. SFL	1 102 st
Förseningsavgift juridiska personer enligt 48 kap. SFL	8 844 st

⁷⁵ Skattetillägg regleras i 49 och 51 kap. SFL.

⁷⁶ 49 kap. 4, 6, 8 och 9 §§ SFL.

⁷⁷ 48 kap. 1 § SFL.

⁷⁸ 48 kap. 2 § SFL.

Spelinspektionen

Spelinspektionens tillsynsuppdrag

Spelinspektionen är den myndighet som ansvarar för lotterier, kasinospel och annan spelverksamhet.

Spelinspektionen bedriver tillsyn över spellagen. Enligt spellagen ska alla spelbolag som verkar på den svenska marknaden ha svensk licens. Det finns sex olika typer av licenser; statligt spel, spel för allmännyttiga ändamål, onlinespel, vadhållning, landbaserat kommersiellt spel och spel på fartyg i internationell trafik. Lagen kompletteras vidare av en spelförordning och föreskrifter.

Spelinspektionens tillsyn omfattar spelverksamhetsföretag. En del av Spelinspektionens verksamhet består i att ingripa mot regelöverträdelser genom att besluta om sanktioner. Spelinspektionen kan även besluta om sanktionsavgifter för betaltjänstleverantörer som åsidosatt en skyldighet att avvisa en betalningsorder.

Spelinspektionens befogenheter att ingripa

De sanktioner som Spelinspektionen kan besluta om är ändring av villkor, anmärkning, föreläggande, förbud, återkallelse av licens eller tillstånd, varning och sanktionsavgift.

Ändring av villkor, anmärkning och sanktionsavgift

Om en licens- eller tillståndshavare åsidosätter sina skyldigheter kan Spelinspektionen besluta om ändring av villkoren eller anmärkning.⁷⁹ Om överträdelsen är allvarlig ska licensen eller tillståndet återkallas eller varning meddelas. Spelinspektionen får besluta att en licens- eller tillståndshavare som fått en anmärkning eller varning ska betala en sanktionsavgift.⁸⁰ Sanktionsavgiften ska uppgå till lägst 5 000 kronor och högst tio procent av licens- eller tillståndshavarens omsättning det närmast föregående räkenskapsåret.⁸¹

Föreläggande, återkallelse av licens, varning och sanktionsavgift

Spelinspektionen kan besluta om förelägganden och förbud enligt spellagen.⁸² Spelinspektionen kan även återkalla en licens eller meddela varning.⁸³

En varning får förenas med sanktionsavgift.⁸⁴ Sanktionsavgiften ska uppgå till lägst 5 000 kronor och som högst till det högsta av (i) tio procent av tillhandahållarens

⁷⁹ 18 kap. 12 § spellagen.

⁸⁰ 19 kap 10 § spellagen.

⁸¹ 19 kap. 13 spellagen.

⁸² 18 kap 12, 15, 18 och 23 §§ spellagen.

⁸³ 18 kap 18 § spellagen.

⁸⁴ 18 kap. 19 § spellagen.

omsättning, (ii) två gånger den vinst som tillhandahållaren gjort till följd av överträdelsen eller (iii) en miljon euro. Sanktionsavgiften ska uppgå till lägst 5 000 kronor och högst tio procent av licens- eller tillståndshavarens omsättning och beslutas i form av ett sanktionsföreläggande. Om den som föreläggandet riktats mot inte godkänner sanktionsavgiften får Spelinspektionen ansöka hos förvaltningsrätten om beslut av sanktionsavgiften.⁸⁵

Spelinspektionens tillsynsaktivitet

Under det första halvåret av 2024 fattade Spelinspektionen sex beslut om ingripande med stöd av spellagen. Under hela år 2023 fattade Spelinspektionen lika många beslut om ingripande med stöd av spellagen. Enligt årsredovisningen för år 2023 var fokusområden för myndighetens tillsyn år 2023 att bekämpa olaglig spelverksamhet, att motverka penningtvätt och finansiering av terrorism, att öka spelansvar samt att motverka matchfixning.⁸⁶

Spelinspektionens vanligaste ingripandeformer är varning kombinerad med sanktionsavgift (92% av alla beslut). De sanktionsavgifter som Spelinspektionen beslutade om under år 2023 och första halvåret av år 2024 varierade mellan 300 000 kr och 100 miljoner kr. Av besluten om varning och sanktionsavgift har flest motiverats med brister i omsorgsplikten. Kraven gällande omsorgsplikt i spellagen gäller för samtliga aktörer med licens att bedriva spel om pengar i Sverige.⁸⁷ Omsorgsplikten innebär att licenshavaren ska säkerställa att sociala och hälsomässiga hänsyn iakttas i spelverksamheten. Spelaren ska skyddas mot överdrivet spelande och få hjälp att minska sitt spelande när det finns anledning till det

Sanktion	2023-01-01 – 2023-06-30	2023-07-01 – 2023-12-31	2024-01-01 – 2024-06-31
Varning och sanktionsavgift enligt 18 kap. 3 § eller 18 kap 4 § och 19 kap. 10 § spellagen	3	2	6
Föreläggande med vite enligt 18 kap. 23 och 24 §§ spellagen	0	1	0

⁸⁵ 18 kap. 21 § spellagen.

⁸⁶ Spelinspektionen Årsredovisning år 2023, s. 11–14.

⁸⁷ 14 kap. 1 § spellagen.

Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket (TLV)

TLV:s tillsynsuppdrag

TLV är en statlig myndighet med ansvar för läkemedelsanvändning, tandvård och apoteksmarknaden.

TLV utövar tillsyn över efterlevnaden av bland annat lag (2002:160) om läkemedelsförmåner m.m. och av föreskrifter och villkor som har meddelats i anslutning till lagen.

De företag som typiskt sett står under TLV:s tillsyn är läkemedelsföretag, medicinteknikföretag och apotek.

TLV:s befogenheter att ingrip

TLV får besluta om förelägganden, förbud och sanktionsavgift.

TLV får meddela de förelägganden och förbud som behövs för att lag (2002:160) om läkemedelsförmåner m.m. eller föreskrifter och villkor som har meddelats i anslutning till lagen ska efterlevas.⁸⁸ Beslut om föreläggande eller förbud får förenas med vite.

TLV får ta ut en sanktionsavgift av i) öppenvårdsapoteket med tillstånd som inte byter ut läkemedel enligt gällande bestämmelser och ii) den som har ett godkännande för försäljning som inte tillhandahåller ett läkemedel enligt gällande bestämmelser.⁸⁹

TLV:s tillsynsaktivitet

Under år 2023 beslutade TLV om sanktionsavgift enligt lag (2002:160) om läkemedelsförmåner m.m. i totalt 221 fall. Under första halvåret av 2024 har TLV inte fattat några beslut om sanktionsavgifter. Enligt uppgift beror det på påverkan på myndighetens IT-system för ärendehandläggning.

I årsredovisningen för år 2023 uppgav TLV att myndigheten under år 2023 arbetat med förberedelser för att inleda regelbunden tillsyn av utbyte på apotek avseende byte mellan förpackningsstorlekar.⁹⁰ Myndigheten anger att tillsyn bedrivits med fokus avseende de aktörer, bland annat apotek och läkemedelsföretag, som verkar under lag (2002:160) om läkemedelsförmåner m.m.⁹¹

TLV har inte fattat några beslut om förelägganden eller förbud enligt lag (2002:160) om läkemedelsförmåner m.m. under den undersökta perioden.

⁸⁸ 25 § lag (2002:160) om läkemedelsförmåner m.m.

⁸⁹ 25 a § lag (2002:160) om läkemedelsförmåner m.m.

⁹⁰ TLV Årsredovisning år 2023, s. 35.

⁹¹ TLV Årsredovisning år 2023, s. 34.

VINGE

Sanktion	2023-01-01 – 2023-06-30	2023-07-01 – 2023-12-31	2024-01-01 – 2024-06-31
Föreläggande enligt 25 § lag (2002:160) om läkemedelsförmåner m.m.	0	0	0
Förbud enligt 25 § lag (2002:160) om läkemedelsförmåner m.m.	0	0	0
Sanktionsavgift enligt 25 a § lag (2002:160) om läkemedelsförmåner m.m.	148	73	0

Informationen i dokumentet är allmänt hållen och varken kan eller ska ersätta juridisk rådgivning i det enskilda fallet. De allmänna villkor som gäller för våra tjänster är tillgängliga på vinge.se.

The information contained in this document is of a general nature and neither can nor should be construed as a substitute for legal advice in relation to an individual matter. The General Terms and Conditions applicable to our services are available at vinge.se.